

nieuwe uitgaven

Weidevogelonderzoek in Nederland

In opdracht van de Contactcommissie Weidevogelonderzoek van de Nationale Raad voor Landbouwkundig Onderzoek te Den Haag is een overzicht samengesteld van het Nederlandse weidevogelonderzoek in de jaren 1970-1985.

Er is in ons land veel weidevogelonderzoek verricht, maar dit heeft niet geleid tot definitieve oplossingen voor de problemen die voor de weidevogels bestaan. Voordat men tot nieuwe onderzoeken overgaat is het daarom zinvol kennis te nemen van de beschikbare resultaten en methoden zodat onnodig dubbel werk of telkens weer de zelfde fouten kunnen worden voorkomen. Dat is dan ook het belangrijkste doel van dit boekje. Het doel van bovengenoemde contactcommissie, die in 1981 werd opgericht, is om te komen tot een betere informatie-overdracht tussen onderzoekers, beheerders en beleidsmensen en tot een goede coördinatie van onderzoeksplannen. Dit zou uiteindelijk moeten leiden tot nieuw weidevogelonderzoek, primair gericht op de integratie van landbouw en weidevogelbeheer. Uiteraard is dit boek slechts een momentopname want het onderzoek aan weidevogels gaat onderwijl door. Het boek is ingedeeld in de volgende hoofdstukken: inleiding, methodologie, technieken, vormen van weidevogelbeheer, weidevogelonderzoek van vóór 1970, lacunes in het weidevogelonderzoek, overzicht van het Nederlandse weidevogelonderzoek, geografische index weidevogelprojecten, trefwoordenindex weidevogelprojecten en literatuurlijst. Het overzicht van het weidevogelonderzoek in Nederland vult het grootste deel van deze uitgave dat voor weidevogelonderzoekers een goede basis is om verder op te gaan werken.

T.J. Verstrael: Weidevogelonderzoek in Nederland. Onder redactie van Albert Beintema, Wim ter Keurs & Dirk Tanger, 364 bladzijden, 21 foto's, 4 figuren (1987). Uitg. Contactcommissie Weidevogelonderzoek, 's-Gravenhage. Adres van de auteur: Afdeling Milieubiologie van de Vakgroep Populatiebiologie, Rijksuniversiteit Leiden, postbus 9516, 2300 RA Leiden, 071-275 190.

Nestkasthandleiding

Dat men bij deze 'geheel herziene druk' niet over één nacht ijs is gegaan, kan men opmaken uit het late verschijnen van dit werkje en van het grote aantal personen en instituten die achter de schermen heeft meegewerkt en in het 'dankwoord' vermeld staan.

De inhoud is in acht hoofdstukken verdeeld: Nestkasten vroeger en nu, Waarom nestkasten ophangen?, Opzetten van een nestkastenproject, Kasten en kastbouw, Nestbescherming, Broedgegevens en determinatie, Gasten in nestkasten en Nestkast en onderzoek.

In deze hoofdstukken wordt steeds verwezen naar de literatuurlijst die maar liefst 127 titels omvat, waardoor men zijn blik bij het 'kastje kijken' kan verruimen. Ten slotte nog een adreslijst en een verantwoording van de illustraties.

De bouwtekeningen van zeventien kasttypen vormen natuurlijk een belangrijk deel van het boek. Hopenlijk schrikt het de beginner niet af dat de maten in millimeters nauwkeurig zijn aangegeven. Afgezien van de vliegaten zijn de vogels niet zo kieskeurig. Als men hout van voldoende dikte (lieft oud en ongeschaafd) gebruikt is lijmen en schilderen niet nodig. Gebruikt men geen dakleer, dan kan men het dakje verven.

Jammer dat de auteurs het gebruik van pvc-buis afraden. Wij hebben er uitstekende resultaten mee, evenals met het vereenvoudigde ophangstelsel, dat ook voor houten kastjes te gebruiken is (zie 'Het Vogeljaar' 25 (1) : 20, 1977). De bevestiging van de steenuikast (SU, waarom die afkorting als er voldoende ruimte is?) zou ik willen vermijden gezien de enorme hefboomwerking. Bovenin een knotwilg of in de mik van een boom is beter, maar vooral eenvoudiger.

In 'Vogels' 1988, nummer 48 wordt op bladzijde 250 een lichtsluis aanbevolen!

Bladzijde 61: 113 moet waarschijnlijk 114 zijn.

Bladzijde 62: de Draaihals benut ook wel vliegopening van 30 mm.

Bladzijde 65: brede planken zijn duur of moeilijk te vinden; een binnenmaat van 100 x 100 mm is ook goed.

Bladzijde 73: als de vliegopening 28 à 30 mm is kan men ook Pimpelmee en Bonte Vliegvanger verwachten. Turfmolm is ook te vervangen door zaagsel van een motorzaag.

Bladzijde 140: Vlieggat voor de Zwarte Specht is zeker 100 à 120 mm.

Verder ben ik geen voorstander van openklappende voor- of zijwanden. Met bijna vliegvlugge jonge mezen is het dan oppassen geboden. In dierspecialzaken kan men berkeblokken kopen. De kleine maten zijn geschikt voor Kuifmees en dergelijke. De dakschijf (kopshout) moet dan wel met zink of asfaltpapier waterdicht en inwaternood gemaakt worden.

Het boek verschaft veel informatie, dat inspireert werkt. Dank zij de subsidie is de prijs laag.

G.P.J. Schuijl

Frank Noppert, Paul Scheepers & Jan D. Smits: Nestkasthandleiding. Een leidraad voor het bouwen en het gebruik van nestkasten voor onderzoek, natuurbescherming en educatie. Tweede, geheel herziene druk, 184 bladzijden, 19 zwartwit foto's, vele tabellen, figuren, bouwtekeningen en pentekeningen (1988). ISBN 90-5107-001-2. Uitg. Jeugdbondsuitgeverij, Utrecht. Prijs f 17,50 (voor KNNV-leden f 13,50), giro 233 040 t.n.v. Jeugdbondsuitgeverij Hoogeveen.

Vogeltaal

In deze uitgave, die eerder verschenen is als cursusboek van de cursus 'Vogeltaal', onderdeel van het programma 'Zeker Weten' van de KRO worden in de hoofdstukken Vogelzang, Signalen, Territorium, Balts, Opvoeding, Groepsgedrag en Instinct of Intelligentie zeer wetenswaardige zaken naar voren gebracht zowel voor de beginnende als de gevorderde vogelaar. De verschillende onderwerpen worden op zeer onderhoudende wijze beschreven en met vele voorbeelden verduidelijkt en geven een goed inzicht in de behandelende stof.

In een afzonderlijke rubriek worden vogelportretten gegeven van Wilde Eend, Spreeuw, Stadsduif, Blauwe Reiger, Huismus, Knobbelzwaan, Torenavalk en Zilvermeeuw.

In de rubriek Tips worden in korte goed leesbare stukjes aanwijzingen gegeven over diverse onderwerpen die met het kijken naar vogels te maken hebben, zoals Vogels leren kennen, Vogels huisvesten, Hutten, Omgaan met vogels, De auto als schuilhut, Veren verzamelen, Braakballen, Nooit tevreden zijn, Notities, Vogelboeken, Vogelkijkers, Wintervoeding en Vogelbescherming. Het boek ziet er goed verzorgd uit en heeft een prettige lay-out en fraaie foto's en tekeningen.

H.J.L.

Jan van Gelderen: Vogeltaal. 96 bladzijden, vele kleuren- en zwartwit foto's en tekeningen. Uitgave: Vogelbescherming, Zeist. Uitg. Terra, Zutphen. ISBN 90 6255 349 4. Prijs f 24,90.

Watervogels in veranderende watersystemen

In november 1988 verscheen een nota 'Gevleugeld onderzoek. Watervogels in veranderende watersystemen' waarin is getracht op geknopte en eenvoudige wijze een overzicht te geven van het vogelonderzoek, zoals dat als begeleiding van de Oosterscheldewerken heeft plaatsgevonden. De opgebouwde kennis vindt onder meer toepassing in het maken van beheers-, inrichtings- en beleidsplannen, niet alleen voor de watersystemen in de Delta, maar óók elders in ons land. De brochure is zeer instructief waarbij kleurafbeeldingen de kortgehouden teksten verduidelijken waar dit nodig is. Het geeft de lezer meer inzicht in de rol die vogels spelen als deel van de biotische component van onze watersystemen en kan op deze wijze bijdragen aan een verantwoord omgaan met onze watersystemen. Door middel van een literatuuroverzicht wordt verwezen naar publikaties en rapportages waarin meer in detail op de onderzoeksresultaten wordt ingegaan.

H.J.M. Baptist, F. Colijn, E.C.L. Martijn, P.L. Meininger, P.M. Meire & F. Twisk: Gevleugeld onderzoek. Watervogels in veranderende watersystemen. 24 bladzijden, vele illustraties (1988). Uitg. Rijkswaterstaat Dienst Getijdewateren, Middelburg, Delta Instituut voor Hydrobiologisch Onderzoek, Yerseke en Rijksuniversiteit Gent. Ten behoeve van bibliotheken, instituten, vogelwerkgroepen en dergelijke is een beperkt aantal exemplaren beschikbaar. Nadere inlichtingen bij Rijkswaterstaat Dienst Getijdewateren, ter attentie van P.L. Meininger, postbus 8039, 4330 EA Middelburg, 01180-11 851.

Verbindingswegen voor plant en dier

Dit boekje gaat over de elementen in het landschap die door planten en dieren worden gebruikt om zich te verplaatsen en te verspreiden en over de verschillende wijzen waarop planten en dieren dat doen. De kennis over de wijzen van verplaatsing is onontbeerlijk om iets te begrijpen van wat een bepaald landschapselement voor een zich daarna vestigende plant of een verplaatsend dier betekent.

Leefgebieden worden vaak onbereikbaar door de toename van het aantal verkeerswegen, nieuwbouwwijken en kanalen, kortom door een

steeds grotere versnippering waardoor de contacten steeds slechter worden om uiteindelijk geheel te verbreken. Hierdoor ontstaan soms hele kleine 'leefeilandjes' waarin het moeilijk voor plant en dier is zich te handhaven.

Het boekje besluit met enkele ruimtelijke plannen, zoals streek- en landinrichtingsplannen, met aandacht voor de verbindingsfunctie in het landschap.

D. Logemann & E.F. Schoorl: Verbindingswegen voor plant en dier. Reeks Natuur en Milieu nummer 23, 76 bladzijden, vele illustraties (1988). Uitg. Stichting Natuur en Milieu en Instituut voor Milieuvraagstukken, Utrecht/Amsterdam. Prijs f 10,-. ISBN 90-70211-38-6. Telefonisch te bestellen 020-244 989, waarbij men dan wel verzendkosten moet betalen.

Verslag enquête over Nachtzwaluw en literatuuropgave

De Stichting Mondiale Alternatief wil een bijdrage leveren door een Nachtzwaluwproject in te stellen, daar deze vogelsoort in Europa sterk is bedreigd. Als eerste fase is er een enquête gehouden bij Nederlandse en Belgische beheerders van natuurterreinen en belangstellenden. Tevens is inmiddels literatuur over de Nachtzwaluw verzameld en ligt een themanummer over deze soort van 'Het Vogeljaar' in het verschiet. Pierre Maréchal bracht in een verslag de thans verkregen gegevens vast bij elkaar.

P.L.Th.A. Maréchal: Verslag van een onder beheerders en belangstellenden gehouden enquête over de Nachtzwaluw in Nederland en België, alsmede een literatuuropgave. Gestencild, 31 bladzijden (1987). De oplage is beperkt. Het verslag is te bestellen tegen onkostenvergoeding bij het Project EEBV, postbus 1187, 5602 BD Eindhoven.

Birds of Western Palearctic

Onder redactie van de overleden Stanley Cramp is het vijfde deel van het Handbook of the Birds of Europe, the Middle East and North Africa verschenen. Het is het eerste deel van de drie delen die over de zangvogels zullen verschijnen. Dit deel behandelt 114 soorten (leeuweriken, zwaluwen, kwikstaarten, Pestvogels, heggemussen, lijsterachtigen, tapuiten en waterspreeuwen) in ruim 1000 bladzijden. Het geeft de nauwkeurige vogelwaarnemer een schat van informatie. Ook de vogelringer en de vogelfotograaf kunnen met dit handboek uiteraard hun hart ophalen. Niet alleen zwartwit illustraties vullen de tekst aan, maar ook gekleurde platen van de vogelsoorten en de eieren, sonogrammen van de geluiden en jaarcyclussen. Een internationaal team van medewerkers (waaronder prof. dr. K.H. Voous en C.S. Roselaar) waarborgen een grote verscheidenheid van interessante informatie. De serie is onontbeerlijk voor de professionele wetenschapper en ware luxe voor de amateurs.

Stanley Cramp (Chief Editor): Handbook of the Birds of Europe, the Middle East and North Africa. The Birds of the Western Palearctic. Volume V. Tyrant Flycatchers to Thrushes. 1063 bladzijden, 84 platen, verspreidingskaarten met steunkleur, vele zwartwitillustraties (1988). Uitg. Oxford University Press, Walton Street, Oxford OX2 6DP. Prijs £ 75.00 of f 259,-.